

Diyanet İşleri eski başkanlarımızdan Prof. Tayyar Altıkulaç, Hz. Osman'ın Kur'an-ı Kerimleri olarak bilinen ve dünyanın çeşitli yerlerinde muhafaza edilen 6 Kur'an'ın, Hz. Osman'ın Kur'anları değil, onlardan kopyalanan Kur'an-ı Kerimler olduğunu ortaya çıkardı. Konuyla neredeyse 50 yıldır ilgilenen Altıkulaç'ın en büyük hayali Hz. Osman'ın 6 Kur'an'ından birine ulaşabilmek.

EMETİ SARUHAN
FOTOĞRAFLAR: MÜSLÜM BAYBURS

Lise yıllarından beri Hz. Osman'ın Kur'anlarına ilgi duyan ve bu konuda çalışmalar yapan Diyanet İşleri eski başkanlarımızdan Prof. Tayyar Altıkulaç, önemli bir sonuca ulaştı. Altıkulaç'ın çalışmalarına göre Hz. Osman tarafından kopyalattırılan, İslam tarihinin ilk kopya mushafları kayıp, ilk kopya mushaflar olarak bilinip muhafaza edilen mushaflar ise, o mushafların kopyaları. Bu mushafları, sure sure, harf harf inceleyen Altıkulaç, o günden bu yana Kur'an'ı Kerim'de hiç bir değişiklik olmadığını da bizzat takdir etme fırsatı bulmuş.

EN ESKİ YAZILI BELGELER

14 asır önce Peygamberimiz Hz. Muhammed hayattayken vahiy devam ettiğinden, inen ayetler henüz iki kapak arasına alınmamıştı. Peygamberimizin vefatını takip eden yıl içinde bu görev, Hz. Ebû Bekir tarafından yerine getirildi ve iki kapak arasında bir araya getirilen Kur'an ayetleri için 'mushaf' ismi kullanıldı. Hz. Osman halifeliği döneminde bir ekip oluşturarak, Peygamberimize nail olunan bu asıl nüshayı birebir 6 nüsha kopyalattı. Birer nüsha Mekke, Kufe, Basra ve Şam'a gönderildi, bir nüsha Medine'de alıkondu, bir nüsha da Halife'nin özel mushafı oldu. Bu nüshalar olarak bilinen Kur'an-ı Kerimler günümüzde St. Petersburg, Taşkent, Londra, Kahire ve İstanbul (2 adet.)'da bulunuyor. İslam tarihinin bilinen en eski yazılı belgeleri olan bu Kur'an'lara Altıkulaç'ın ilgisi Peygamberimiz Hz. Muhammed'e çok yakın bir döneme ait en somut belgeler olmaları nedeniyle başlamış. Altıkulaç amacının bu hazinelerin muhafaza edildikleri yerde beklemeleri yerine, neşredilerek Kur'an tarihçilerinin ellerine ulaşması olduğunu söylüyor.

MUSHAFLARIN PEŞİNDE BİR ÖMÜR

Kur'an-ı Kerim'in ve diğer ilahi kitapların mevsukiyeti konusunu İmam Hatip Lisesi'nde okuduğu günlerde, Adalar, Beyoğlu ve Kadıköy'deki kiliselere müracaat edip, papazlarla konuşup tartışan Altıkulaç, 1960'lı yıllarda bir kaynaktan Hz. Osman'ın mushaflarından birinin Kahire'de olduğunu okumuş ve bu mushaflar üzerine çalışmaya karar vermiş. Bu zorlu süreç içinde bulduğu her fırsatı değerlendirmiş. Görevli olarak 1969 yılında Beyrut'a gittiğinde Mushaf'ı görebilmek için Kahire'ye uçmuş ancak Mushaf'ın bulunduğu el-Meşhedü'l-Hüseyni'deki görevliler "bugün git yarın gel" yöntemiyle oyalamışlar. Sonunda boynu bükük olarak Kahire'den ayrılmak zorunda kalmış. 1980'li yıllarda Prof. Hamidullah'ın kitaplarından birinde Taşkent ve Topkapı'daki mushafların Hz. Osman'ın mushafları olduğunu okuyunca Taşkent'e giden gelen herkese mikrofilmini getirmeleri için yaptığı ricalar sonuçsuz kalmış. Nihayet 1985 yılında resmi davetli olarak Taşkent'e gittiğinde, orijinalini görmek mümkün olmamış ama Mushaf'ın fotoğraf nüshası hediye edilmiş kendisine. Altıkulaç en son 20 Ocak 2008'de özel olarak bu Mushaf'ı görmek ve incelemek için gitmiş Taşkent'e. Ancak bir camekan içinde, bir metre mesafeden görebilmiş. 1811 yılında Mısır Valisi Mehmet Ali Paşa tarafından Osmanlı Padişahı II. Mahmut'a gönderilen ve o günden bu yana Topkapı Sarayı'nda Hırka-i Saadet Dairesi'nde muhafaza edilen Topkapı Mushaf'ını ise zamanın kültür bakanı İstemihan Talay'ın özel izniyle incelemiş. Mushafın çekimlerini yeniden yapıp Cd'ye aktarmış ve üzerinde çalışmaya başlamış.

MUSHAFIN KENDİ DEĞİL KOPYASI

Yaklaşık 10 yıllık bir süreçte Topkapı Sarayı, İslam Eserleri Müzesi ve Kahire mushafını harf harf inceleyen, birbirleri ile karşılaştıran ve neşredilmek üzere hazırlayan Altıkulaç, Londra ve Sen Petersburg'daki mushaflar üzerinde de çalışma imkanı bulmuş. Tüm bu çalışmaların sonucunda Altıkulaç bu mushafların hiçbirinin Hz. Osman'ın kendi veya kopyalattırıldığı mushaflardan biri olmadığını sonucuna ulaşmış. Ancak bu Kur'anlar tamamen Hz. Osman'la bağlantısız değil. Altıkulaç'ın tespitlerine göre, bu mushaflar Hicri I. Asrın sonlarında veya II. Asrın ilk yarısı içinde yazılmış. Topkapı Mushafı; Hz. Osman'ın Medine'de alıkoyduğu Mushaf'tan, Türk ve İslam Eserleri Mushafı; Hz. Osman'ın Basra'ya gönderdiği Mushaf'tan, Taşkent Mushafı; Hz. Osman'ın Kufe'ye gönderdiği mushaftan, Londra Mushafı; Hz. Osman'ın Şam'a gönderdiği mushaftan yazılmış. Altıkulaç "Hz. Osman'ın mushafları şu anda hala muhafaza ediliyor mu bilemiyorum. Tek hayalim, bu 6 orijinal Hz. Osman mushafından birine ulaşabilmek." diyor.

KUR'ANI ALLAH KORUYOR

Çalışmalarının en önemli sonuçlarından birinin Kur'an'da hiçbir bozulma olmadığını görmesi olduğunu söylüyor Altıkulaç. "Mushaflar arasında hiçbir ayrışma yok, tam bir paralellik mevcut. İşin muhteşem tarafı da burası. Düşünün ki o günkü dünyamız bugünkünden çok daha büyüktü. Mesafeler çok uzaktı. Haberleşme imkanları yoktu. Ulaşım son derece sınırlı idi. Yani bu mushaflar birbirinden çok uzak coğrafyalarda, Kûfe'de, Medine'de, Basra'da ayrı ayrı katipler tarafından yazılmıştı. Boyutları ve düzenleri de birbirine benzemiyordu. Ama her biri Hz. Osman'ın mushaflarından biriyle örtüştüğü gibi bugün elimizde bulunan mushaflarla da paralellik gösteriyorlardı. Bence en muhteşem sonuç ve bu mushafların bize verdiği en önemli mesaj bu." Kur'an'ın herhangi bir tahrife uğramadan günümüze ulaştığına dair inancının zaten tam olduğunu anlatan Altıkulaç bu nüshaların "Kur'an'ı kesinlikle biz indirdik ve onu elbette yine biz koruyacağız" mealindeki ayet-i kerimenin somut tecellileri olduğunu ifade ediyor. Bu Kur'an'lardan Topkapı nüshası; IRCICA, yani İslâm Tarih, Sanat ve Kültürünü Araştırma Merkezi tarafından, Türk ve İslâm Eserleri Mushafı; İSAM, yani TDV İslam Araştırmaları Merkezi tarafından basıldı. Kahire Mushafı'nı ise yine IRCICA neşretmeye hazırlanıyor.

Kutu:

Kur'anların Hz. Osman'ın olmadığı nasıl tespit edildi.

Tayyar Altıkulaç yaptığı çalışma ile Hz. Osman'ın olduğu düşünülen Mushafların ona ait olmadıklarını gösteren ilk bilim adamı oldu. Altıkulaç çalışmalarında üç yönetime dayanıyor.

Birincisi Hz. Osman'ın mushafları hakkında bilgi veren kaynaklar. İbn Ebu Davud'un "Kitabül Mesahif'i, Ebu Amr ed-Dani'nin "el Mukni" ve "el Muhkem"i, Ebu Davud Süleyman b. Necah'ın "Muhtasaru't-teyun"u, İbn Vesik'in "el Cami"si gibi eserler Hz. Osman'ın mushaflarındaki bazı kelimelerin nasıl yazıldığına dair bize bilgi veriyor. Bu güne kadar hiç kimse bu bilgilere inerek değerlendirme yapmamış. Mesela, Topkapı Sarayı'ndaki mushafta, 'Alâ' kelimesi elifle yazılmış. Halbuki İslam kaynaklarında, Hz. Osman'ın mushaflarında aynı kelimenin elifle değil 'yâ' ile yazıldığı belirtiliyor. Bu değişik yazım, anlamı değiştirmiyor ama bu mushafın Hz. Osman mushafı olmadığını bize gösteriyor.

İkincisi Kur'anların hattı üzerine yapılan değerlendirmeler. Altıkulaç, Prof. Muhittin Serin, Prof. Uğur Derman ve yurt dışından Selahattin Müneccic'le çalışmış. Uzmanlar bu Kur'anların Hz. Osman'ın olmadığını teyit etmişler. Kur'anların Emevi dönemine ait olduğunu söyleyenler de var, Hicri 2. Asrın birinci yarısı ya da 2. yarısı diyenler de.

Altıkulaç'ın dayandığı 3. kriter de Hz. Osman'ın mushaflarında noktalama harekeleme gibi işaretlerin olmaması. Hz. Osman'ın mushaflarında noktalı harekeleme, 100- 200 ayette bir, ayetin sayılarını bildiren notlar, her beş- on ayette tahnis taşir denilen işaretler, sure başında o surenin Mekki mi, Medeni mi olduğunu, ismini, kaç ayet olduğunu bildiren işaretlerin bulunmadığı biliniyor. Elimizdeki Kur'anlarda ise bu işaretler ve bilgiler bulunuyor. Sure adları, 100. - 200. ayetler sonunda kaçınıc ayet olduğunu yazıyla ifade eden kelimeler var. Bunların Kur'anlara sonradan eklenmiş olması da mümkün değil çünkü bu bilgiler araya sıkıştırılmamış. Aksine bu bilgiler için yeterli boşluklar var. Hatta bir satır ya da yarım satır boyunca dikdörtgen şekiller işlenmiş.